

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap,

a gazdasági egyesület, vidéki- és városi nőegylet, s a Szamos-Tisza hát közlönye.

<p>Megjelenik: Hetenként egyszer szombaton reggel.</p> <p>Szerkesztői iroda: Vároca 53-ik szám első emelet.</p> <p>Kiadó-hivatal hová a hirdetések és előfizetési pénzek utasítandók: templom-utca 548 sz.</p>	<p>Előfizetési feltételek: Helyben egészére 4 ft. félére 2 ft. negyedére 1 ft. Vidékre postán, egészére 4 ft. 50 kr., félére 2 ft. 25 kr., negyedére 1 ft. 13 kr. Egyes szám ára: 10 ujkr.</p> <p>Zombori Gedő felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések ára: három hasábos petitsor egyszeri hirdetésnek csak 4 kr. kétszerinél 3 kr. háromszorinál 2 kr. Bélyegdíj minden beigtatásért 30 kr. A nyilt térben a háromhasábos petitsor beigtatási díja 20 kr.</p> <p>Kiadó Kovács Márton.</p>
---	--	--

MEGHIVÁS.

A gazdasági egyesület igazgatóválasztmányának tagjait, ez év febr. hó 18 án Szatmáron a városház termében dél előtt 11 órakor a legfontosabb kérdések elintézése végett tartandó tanácskozmányra, tisztelettel meghívja

Szatmárt jan. 28. 1863.

B. Vécsey József,
elnök.

FELHIVÁS.

Azon lelkes honfiak, kik az ügy fontosságától áthatottan takarékpénztári íveket elfogadni s azokra gyűjtést elvállalni szíveskedtek, tisztelettel felkértem: buzgóságuk eredményét — bír mekkora legyen is ez, e hó végéig okvetlen beküldeni, hogy magukat a további teendőkhöz felöl, biztosan tájékozhatassuk. — Tisztelettel

Szatmárt, jan. 28. 1863.

Gr. Dégenfeld Pál,
B. Vécsey József,
Ujfalussy Miklós,
Gyene Károly,
a takarékpénztári ívek kibocsátói, kezelői.

MÉG EGYSZER A TAKARÉKPÉNZTÁR!

Többször volt alkalmam e lapokban szót emelni a takarékpénztár érdekében, iparkodtam kimutatni azon jótékonyt, mi külö-

nösen itt Szatmáron, egy gondosan kezelt takarékpénztárhoz van kötve; azon hasznót, mely abból — úgy a részvényesekre, mint a kiköleszőnzőkre, s a megtakarított filléreket a társulat kezelése alá bizókra, minden bizonynyal hárulni fog, s azt hittem, hogy tömegesen főgnak jönni, a részvények vásárlásához; de nem úgy történt. Jól tudom én, hogy nehéz válságos napokat élünk, melyekben a mindennapi kenyeret is küzdelemmel kell megkeresnünk; tudom, hogy erszényünk utolsó fillére is, ma inmen holnap onnan vétetik igénybe, de arról is megvagyok győződve, hogy van még 2—300 ember városunkban, ki ha bár kevés megeröltetéssel is képes volna egy-egy takarékpénztári részvényt vásárolni; s valóban esudálom, hogy az iparos, kézműves osztály alig pár részvényes által van eddigelé képviselve, sőt a kereskedő testület tagjai sem támogatják kellő erővel az ügyet. Szegények vagyunk édes barátaim — igaz, de nézzük meg csak hány még nem rég is vagyonos polgártársunk lett semmivé, a lelketlen uszorások véres kezei alatt, nézzük meg csak, hány becsületes ember vonaglik azok között ma is, gondoljuk meg csak, hány becsületes iparos kereskedő lett már a 20—50-es kamat áldozatává, végre gondoljuk meg azt, hogy köztünk a miatt még a közhitel is majdnem elveszett; más oldalról vegyük gondolóra, hogy ha mosi midőn épen az álta-

lános pénz és hitel-hiány miatt ipar s kereskedés pang, midőn csak adótartozásunkat sem vagyunk az uszorások siralmas segítségére nélkül, vagy kenyérnek zsirnak valónk feláldozás nélkül telyesitenünk, midőn a földműves hasztalan kínálja természetnyeit, a kereskedő kelmeit, nincs vevő; milyen jó, milyen áldás dús volna egy jól szervezett takarékpénztár, melyből becsületes kamatra tavasz kinyiltáig, midőn pénz kereséshez több reményünk van, pénzt kaphatnánk; — gondoljuk meg ezt édes barátaim, s ha bár áldozattal is vegyük legalább egy 50 ft. értékű takarékpénztári részvényt, segítsünk magunkon, segítsünk a talán nálunk is szegényebb felebarátainkon; mert bizonyára szegényeinkre válnék nekünk Szatmár városi polgároknak, ha részvétünket e nemes ügy iránt, dacára nehéz helyzetünknek, kellő mértékben ki nem mutatnánk, s épen ezért mert hiszem, jónak látnám, hogy az aláírlhatás ideje néhány nappal legalább meghosszabbíttatnék.

V-y K.

A SZATMÁR VÁROSI KÖVEZETVÁM.

(Vége.)

Egyébiránt az egész öszveg egy egész évre, ha egy gazda minden héten egyszer Szatmárra jóis közép számitással 3 lova,

TÁRCA.

Bánffy Dénes.

Ballada.

„Ki ez... mi ez... te vagy férjem?
Alva vagyok, vagy tán ébren?
Ilyen korán hova, hova?
Sűrű, setét az éjszaka!”

„Menj, nyugodjál, feküdjél le,
Ne bámolj a sötét éjbe!
Zúg a vihar, zápor szakad,
Menj vissza, oh rejtsd el magad!”

„Rejtsd el magad, ... kitől, mitől?
Szivem dobog, keblem feszül,
Oh szólj, kitől? ... visznek megint...
Viselni bajt, tengernyi kint?”

„Ne félj, ne félj gyöngé asszony,
Mint szirt állj a végső harcban!”
Csókot hint rá százat, ezret,
A nő sápad, kékül, reszket.

„Bánffy Dénes, végezz hamar,
Vár a bakó, zúg a vihar!”
A deli nő reszket remeg,
Összeomlik a kő felett.

A büszke hős arca kékül,
Indulatok ezerétül,
Szeme lobog, haja zilált,
Nem szól a nyelv, az arc kiált.

Megy, indul, reng, döng a márvány,
Megy, indul, egy élet árán,
Dalia megy, márvány döbög,
Sarkanytyu nem, bilincs esőrög.

„Mondd meg, vidd el hős uradnak,
A Bánfnyak hogyan halnak,
Hajrá igyék rá áldomást!...
Hazám bukól szemlátomást!...”

Vágy, vágy bakó! Az meg suhint,
A fő lehult, meg feltékint,
És egy áldó tekintete,
Száll az alélt hitves fele.

Csomorkányi László.

KORONA és BÖRTÖN.

Történeli beszély.

Zombori Gedőtől.

(Folytatás.)

II.

Melyről maig is ős szent regéket szól a svéd költészet, „az óriások vára” a Kljölentől keletre, az Álván tó északi oldalában, regényes bércezen, fekszik az Arieplogi zárda.

A zárda kertjében nagy csernek árnyékában, alig egy hónappal a mondottak után szép barna hölgy ült - könnyel az éjsötét szemekben, fájdalommal a tündér szép vonásu fehér arcon. Mellette zömök férfiasalak áll; sötét jellegű, szilárd kinyomatu arc.

— Hadd Bergenir, hadd nyugodni a multakat! Te meg tetted, mivel tartozál, lefizetéd a hála adóját: földön futóvá tetted Binkeervoud gyilkosát; most maradj itt körömben, ne kutasd őt tovább... Lásd nekem minden pereben oly nagy szüktségem van rád, oly szegény vagyok, s annyit szenvedek jó öreg, annyit szenvedek nélküled? Maradj itt, ne menj el innen!..

— Jö Hermine, gyermekem, te oly jó vagy, te nem tudod, minő édes a boszú!
— A boszú csak kínoz, de nyugtot nem ad. Sokkal nagyobb a boszú, ha meg bocsátunk: nekem mindenem, atyám volt; én még is meg bocsátottam.

— Angyal vagy Hermine, ki ellenéért is könyörög az ur trónjának zsámolyánál, de én szegény ördög vagyok kit az öreg Binkervoud emelt föl a pokolból. Zivataros éjszaka volt, én gyilkolni mentem, gyilkolni mert éheztem, s az emberek nem adtak sem munkát sem kenyeret. A hársak árnyában gondokba merülve jött egy öreg. Tudod-e kire fogtam gyilkot? Kit kikerül a rabló és az orgyilkos, kihez nem mer közeledni a bün, kinek lábaihoz még tán a vad is szelidülten simul — a hon atyjára, az öreg Binkervoudra. Ki esett kezemből a gyilkok.

— Nem életem, hanem pénzem kellett, ugy-e szegény ember, jöjj lakomba és ne éhez! Így szólt. Óh én ezt nem feledem el soha! Ah ha jóltevőm gyilkosát nyögni láthatom, és örjöngeni a kin alatt, vagy csör-

használ, fog fizetni mintegy 5 ftot; valóban oly csekélység, hogy szót sem érdemel. De különben a vidék mely a piacot látogatja, bizonyosan számításba veszi e vámért tett kiadását is, s annyival drágábban árul; s így megnyeri a magasabb árban azt mit a vámon fizetett. Tehát kára nincs. Tegyük hozzá, hogy a biztos közlekedés, kapcsolatba a jó piaccal, valamint az időben és vontató erőben leendő meggazdálkodás, bőven kárpótolják a csekély kövezeti vámot.

Valljuk meg azonban őszintén, hogy a fizetni szeretés, nem tartozik legkitünőbb tulajdonaink közé; s mindenkiünk örömet kibuvna alóla, ha tudna. Így van ez a kövezetvámval is, mely különben is még új és szokatlan. De ebből egyáltalában nem következik, hogy e vámfizetés nem hasznos sőt káros.

E hosszú előadásból minden ember meggyőződhetik, hogy a kövezetvám szükséges, igazságos s hogy mind a városra mind a vidékre hasznos, nem pedig káros.

És én nem igen mennék tovább, de miután e lapok 12-ik számában megjelent cikk azt az ajánlatot teszi, hogy a város e vámról nézve a közönséggel egyszer mindenkorra egyezkedjék, ez ajánlatot nem hagyhatom szó nélkül. Azt kérdelem cikkirótól: miképen lehetne a városnak a közönséggel egyezkedni? Ki az a közönség? Ki képviseli azt? Miképen történhetnék az egyezkedés? Ki kötelezné a fizetést? Melyik falu vagy város, vagy megye lakói képezik azt a közönséget? Talán maga a cikkíró is megem gondolta előre e tekintetben tett ajánlatát, mert az a gyakorlatban mérő lehetetlenség.

Nyugodjanak meg azért a kövezetvámnak az egyes utazóktól szedésében, s e tekintetben ne legyünk okosabbak, mint más városok és más községek.

Mielőtt e terjedelmes előadást bevégezném, nem hallgathatom el, hogy nézetem szerint két dolog van mit az utas a várostól joga-an kívánhat, ha már kövezetvámot fizet. Egyik az: hogy a romlott kövezetek szedessenek fel, s újra rakassanak, hogy a járás-kelés kényelmesebb legyen, továbbá hogy a kövezés kellő erélylyel folytatassék. Másik pedig az: hogy oly rendelkezések té-

tetve a súlyos láncokat zokogni szívéből, s gyáván életért esdekelnék a vérpadon: akkor meg lesz fizetve azok kin, mit azért éreztem, mert könnyeidet folyini láttam anyviszor! Ne szólj, ne tarts vissza hiába; nekem jóltevőm s a honfiak halálát, tennen könyvedet, az árva bánatának fájó csepjeit — meg kell bosszulni.

Vérét szemjárom, s mig ki nem ontatom, ha addig meg halok, koporsómba sem fogok nyugodni. Ne tarts vissza hiába, én megyek; de bámi távol legyek is, örködök, és örködtetek fölöttem. Hisz benned szeretem az egész világot és téged jobban szeretlek, mint az egész világot. Mig vissza jövök, áldjon az ég!..

Szóltott az alak és tova tűnt a zárda kertjében. Hermine, a kiról olvasóim tudják, hogy Binkero v. oud leánya, fájdalommal nézett védője — az öreg szolgálta után, kit olvasóimnak már egyszer bemutatam a vérpad fölött szónokolva.

Mikor az alak körvonalai is eltűntek a távol messzeségben: vissza fordult, s egy kövedernek tartott, mely a tö közelében, a bérc aljában, sötét árnyu bánatfűzek alatt állott; tán valami üldözött, kiszenvedett hamvedre volt egykor; de az idő kiásta alját, s elporlasztá, és most csak a kis tető állott ott a mulandóság sötét jelvényeül, észbe juttatni a halált annak, a ki oda életvágygyal ült.

A hölgy ott egy férfit talált, halvány, bánatos arcát tenyerébe rejtve. A mint

tessenek, hogy az utazó meglegyen védve a méltatlan zsarolásoktól, mert meggyőződésem szerint csak e teheti a kövezetvámot s vele a várost is népszerűtlenné, s kerülendővé.

Hiszem azonban, hogy a város a lehetőségig intézkedni fog egész erélylyel, s különösen a méltatlan zsarolásokat minden lehető módon korlátozni, megelőzni, s a netalán megtörténteket szigorúan büntetni fogja.

A nélkül, hogy a városnak e tekintetbeni eljárását megelőzni, vagy épen intézni akarnám, a zsarolások megelőzése tekintetéből ajánlom, hogy a vámtarifákat, az utfélen a sorompóknál kifüggesztve tartani legyen kötelező a bérlő, még pedig büntetés terhe alatt; hogy minden utas szabadon megtekinthesse s kiszámithassa vámtartozását.

Egy város!*)

TÁRSADALOM.

(Vége.)

Miért nem boldogul a magyar faj? miért van az, hogy bár melyik is, ha bár véletlen szerencsétlenség érte, nem képes bajaitól megszabadulni? Mert mindenki magának kíván élni.

Nem így van ezen társadalmi felosztás más nemzeteknél; vegyük azokat kiket közlelő ismerünk, kik körünkben vannak, s e hont — néhol tán — ép úgy szeretik mint mi: az izraelitákat. Nálók a társadalmi rend egészen ellenkező, ott a dús felsegíti a szegényt, befogadja házába, segélyt nyújt annak, nem csak élete de üzlete folytatására is; meghallgatja s kikéri tanácsát a nálánál vagyontalanabbnak is, s nem úgy mint mi — lenézőleg, de érdemileg emeli magához, üzletet folytat a kisebb vagyonnal, szívesen látja a hitrokont ezer vagyonos társaságában is; s ha bár melyik a társadalmi tagok közül a szerencsétlen sorsnak áldozata lett, legyen az gazdag vagy szegény — a nélkül, hogy a világgal közlenék kisegítik egymást, s gyors segélyt nyújtanak; minden azért van, mert a társadalmi rend nálók azon az elven alapszik: „egymást segíteni nem becület, de kötelesség,“ innen van az, hogy mig egy izraelita eltű-

*) Ugyan azon „falusi“ közkezdelt munkatársunk, kinek alapos, gyakorlati cikkeivel e lapok olvasói gyakran találkozhatnak. Szerk.

Herminet meg látta, arcáról eltűnt a bánat, derültté lőnek a borult vonások; valami sajátságos nyájjasság s öröm mosolya lebegett a halvány piros, de szép szabásu ajkakon; az érkező barátságosan nyújtá neki fehér kis kezét.

— Jössz?! Óh nagyon köszönöm. Oly nyugtalan valék már! Régotha várlak, mert-lásd, oly nagy szükségem van reád Hermine.

A hölgy oly részt vevő, oly édes hangon szólt:

— Sokat, ugy-e mint én, te is oly sokat szenvedtél! Beszélj nekem, szólj a fájdalomról. Oh több erő van abban, ha baráti hang beszél a szenvedésről a mit mi is éreztünk, mintha vigasztaló hangon szól hozzánk a közöny. Beszélj!..

— Szenvedek Hermine, nagyon szenvedek. Agyamat örült gondolatok tépik, szivemet marcangó kinok lakják; félek a napsugártól s éjszakától. Rémitők napjaim, lázasok éjeim. Nagyon szenvedek Hermine!

— Szegény barátom! szólt résztvevőleg a hölgy, szegény Valter, téged a mult emléke nyom!

Ugytetszett az ifju összerázkódott, de majd oly esdőleg tekintett föl a leányra:

— Ne bolygassd föl Hermine a sirokat, én félek a följáró szellemektől... hagy nyugodni a halottat. Oh szakíts a mult emlékeivel!

— Barátom, nemesak neked, fáj nekem is a mult. Sir tátong előttem... Nem, nem

nik a társadalomból, addig mi közülünk kétezer vesz el.

Önként fel merül azon kérdés ezen feltevésekre: miként segítsünk tehát magunkon? hogy a különben is kevés számú nemzetbelinket el ne veszítsük társadalmi tekintetben.

Nézetem szerint: le kell mondani az 1848 előtti még bennünk lévő aristocraticus gondolkozási modról, tanuljuk megmár azt, hogy; a szabad népnek joga van szabadon gondolkozni, cselekedni; ne kívánjuk azt, hogy akarattunknak meghajoljon aki kevesebbé vagyonos, vagy bár semmivel bíró ugyan anyagilag, de szellemileg párvonalban, vagy felettünk áll; fogadjuk körünkbe mindazokat, kiket nem a vagyon, de a szellemi mivelttség, hozzánk méltóvá tett. Mert így sorakozva, válllvetve mindazon fontos kérdéseknél, melyek a gondolkozó észt folytonos feszültségben tartják, s annak kimeneteléről kiadni akarnak bátran nézhessünk elébe.

De ha megmaradunk e téren: mik vagyunk, hogyan kívánhatjuk majd annak idejében azoktól kiket lenéztünk most, hogy ők a tettek emberei legyenek, s a mi nagy birtokainkért, magunk s gyermekeink javára, éltöket s tudományukat a küzdelemben felajánlják.

Igyekezziünk tehát édes nemzetünk és önmagunk iránti kötelességnek eleget tenni, ne hogy unokáink ajkai átkukat rebegjék, még azon sirhalmokra is, mik porladozó hantainkat borítandják; igyekezziünk gyermekeinket a nevelés által oda képezni, hogy feledve a feudalizmus korszakát tömegesülhessen nemzet az fiaival, kik hivatva vannak tenni mindent a hazáért; mert ha ezen hiány a nevelésben nem szűnik meg, elfogjuk érní majd azt, mire most aristocraticusi gőgünkben fogalommal sem bírnak.

Szamoshatí.

Szatmár Január 25. 1863.

T. Szerkesztő úr!

A „Független“ folyó évi 14-ik számában a satmári rendes levelező úr által Satmár városa kultánácsának intézkedései, közérdek rombolóknak állittatván, midőn arra vonatkozó észre vételemet az illető „Független“ szer-

tudja azt betölteni a feledés! Vigaszom csak az, hogy azok közül kik itt körültem élnek s a vigadó s az örömet hazudó arcok közül künn a tomboló nagy világban — alig van egy, melyet ne bánatana, ne sötétítne el látatlanul a mult emléke. Megjelen olykor álmaiban atyám véres feje... mint vergődik a vérpadon a test!! Ez szörnyű, — a leg szörnyűbb álmom!

— S a ki meg gyilkoltatta, kérdé láthatólag összerázkódva V al t e r, mit érezsz a boldogtalan király iránt?

Hermine ég felé emelte szép szemeit, arcán valami talvilági sugár derengett.

— Isten igazságos, büntessen ő! Én itt akarom hagyni a világot, s nem akarom, hogy midőn meg nyilnak a csendes zárda ajtók, átkozót rekeszenek be a szent falak. De gyűlölöm őt — véghetetlenül gyűlölöm, bár rég meg bocsátottam.

Az ifju bánatosan hajtá le fejét.

— Többet érdemel, átkozd meg őt — suttogá fájó hangon, átkozd meg őt...

(Folyt. követ.)

Siron. gyászfűz árnyékában...

Siron, gyászfűz árnyékában
Ül a lányka; bánatában
Megtörök a napsugára,
Es jajjába bekialtja
A viharnak zúgó ajka;
—Föl nem támad, mind hiába!...

— „Szép leányom, elhalt egyik;
De kezédért esd a másik!“
Szól az anya, de a lányka
Szívén rágó bánat — sugja:

— Csak maradjon, mind hiába!...

K... n Julia.

kesztőségéhez, már közrehozás végett megküldöttem: magam és a kül tanács igazolása, s helyes meg ítéltetésünkért nem kétkezem, s kérem annak e helyi lapban felvételét is, annyival inkább, mert ezen ügy által közönségünk közelebről van érdekelve.

Boros Bálint.

Nem ritkán fordulnak elő esetek, midőn némely egyének nyilatkozatára s főleg szak avatlatlan bírálatására, melyek figyelemre sem lennének érdemesek, felelni reájok nézve meg tiszteltetés. Ily meg tiszteltetésben részesítem én most a „Független“ szatmári levelezőt azért, hogy felvilágosítsam e lap olvasó közönségét arról, hogy: ki bíró vagy bíráló akar lenni, annak jó akarrattal, és szakképességgel kell bírnia, és ha ezek közül egyik vagy másik, vagy még ha mind a kettő is hiányzanék, az illetékes bíró nem csak egy testület felett nem lehet, de nem lehet egy jámbor magán egyén felett sem.

Állításom igazságát következőképp indokolom. Azt mondja a tisztelt levelező úr: „városunkban a külső tanács még a múlt őszi meg alakult stb. A kül tanács ki nevezésből állott elő, mint Szatmárban minden, mi e forrásból fakadott szerentsélenül ütött ki, — úgy ez is csak annak újabb bizonyosága, hogy a ki nevezés ép oly botlásokra képes, mint a modern választás: Itt vagyok bátor meg kérdeni, minő alakban óhajtaná tehát a szervezetet, vagy talán azt kívánna, hogy a köz szolgálat embere csak úgy teremjen, mint hajdan a táblabíró?

E közben tett kérdésem után, bátorodom figyelmeztetni tisztelt levelező urat, miként fentebbi állítását a beltanácsról, és annak élén álló általunk is tisztelt férfitől tett nyilatkozata kiáltólag cáfolja meg, mi is azt tartjuk, hogy tetőtől talpig derék, értelmes s becsületes hazafi beltanácsuk élén álló főpolgármesterünk, sőt ki fogást sem teszünk ellene, hogy nincs pár faluja, s ezért köz hivatalokra készülvén, ebben maradt. Hígye el ön nekem, hogy mi, kik az emberket nem anyagi, de erkölcsi sulylyal mérlegeljük, jobban tiszteljük a szegény de becsületes polgárt egyszerű lakában — mint a szűkölködők filléreiből meg gazdagodott fényűző uzorást. És még egyet, — ha köz gazdasági ügyeink körül felmerülő nézetek, nem mindenben össze hangzó is, az által önnek ez érdembeli állítása meg dönteni nem szándékozik.

Ki emeli továbbá ön, miként a „kültanács vezetőjévé a bach rendszer alatti polgármester vette fel magát „azon otromba rágalmat fogva reá, — hogy“ nem sokat tördök a köz érdek rombolásain!

Már ki csak távolról is ismeri a köz élet terét, az tudni fogja, hogy egy testület vezetőjévé magát felvetni valakinek, a lehetetlenségek közé tartozik, s még ott is igen nehéz, hol a vezetői szándékozó hivatalos sulylyal nehezkedhetné a testületre. Egy uton haladnak azok, kik egy célra törekednek, s ki nem ezen uton megy elől, az nem követetik. Hogy rombolnak-e vagy építenek a kültanácsban meg ítélni tudja az, — ki magát arra ki képezte, és kit Isten józan észszel és jó akarrattal meg áldott.

Még egyet ez érdemben; — Uram! a bach rendszer mint mindnyájan tudjuk, nem 1837-ben kezdődött, és én akkor lettem polgármestere Szatmár városának; kérdem a többiek is vezetőjévé vetették-e fel magukat a kül tanácsnak, mert ha igen, ők szoljanak magokért, ha azonban e meg tiszteltetés engemet illet, csak, arra viszem vissza figyelmet, hogy mit beltanácsunk élén álló polgármesterünknek nem vett rosz neven, ne imputálja azt nekem se, de más felől talán nem csatlakozom, ha állítom azt is, hogy ha ön magát demasquirozni sziveskednék, a bődölgült rendszer hivatalnokai között önnek is találkoznának. Magára a dolgra érdemileg:

Ne gondolja uram! hogy ez által meg szégyenített, igen, én a hivatali rendszer ideje alatt egy ideig polgármestere valék Szatmár városának, s azon állomásra épen azon jó akarat által vezérlettem, a minő jó akarrattal foglaltam el ezen helyet, melyben ma tölem, s állásomtól ki telhető csekély szolgálatot tehetek községi ügyeinknek, pedig tiszta jó indulattal, bár minő rendszer alatt jót cselekedni, úgy vélelem hazafiai kötelesség.

Átmegeg most azon recriminációkra, miket ön a kültanási rombolások tárgyail ki emel.

Azt mondja ön, hogy a kül tanács a nm. m. Helytartó tanács által is helyben hagyott, s a köz adó terhet 4—5 ezer forinttal kevesebít követelvámot mint korszerűtlen bizonytalan ideig elhalasztatni kívánta.

Szerénytelenség uram! olyan határozatot fogni reá egy testületre, melyet nem hozott. A kül tanács is azt mondotta, hogy a követelvámok a f. évi január 1-én mint az akkor már a beltanács által, a kül tanács meg hallgatása a nélkül elhatározottat életben léptetése idő előtt; ugyan azért azt határozta, hogy mi előtt az életben léptetés fogantatásának, vegyes bizotmányi értekezlet hívassék össze, melyben ez érdekekben felmerülő kérdések felett eszme cserék váltassanak, és valóban igaz is volt, mert nem példa nélküli, hogy ugyan azon eszközök, a melyek egy időben, bizonyos viszonyok és körülmények között előnyösek lehetnek; más időben, más viszonyok és más körülmények között, meg színhetnek azok maradni. p. o.

A követelvám behozatala engedményezését táradni, a rendszeres mivélés alapján. De másoldáról a föld

gyazó kérvény intéztetett a múlt időben a n. m. Helytartó tanácshoz, akkor midőn Szatmáron volt a megye közigazgatási és törvénykezési fő helye, és más több rendű hivatali állomások is itt valának el helyezve, s így az érdekek Szatmárhoz levén kapcsolak, a közlekedési forgalom esökkenésétől félni nem lehetett. Ma ezen hatályos vonz erők hiányozván, kérdés: vajlon a közlekedés ezen nehezítése által, minthogy e megye kebelében, több kereskedő városok is léteznek, nem fog-e gyérülni a közlekedési fogalom? de kérdés tovább még az is, hogy: a forgalom lazulása által nem fog-e lejjebb esni hídívám, bor, és pálinka mérési hasznóbérünk többel, vagy leg alább annyival, mit a követelvám hasznóbéréből bevettünk? pedig ez már tetemes vesztesége lenne pénztárunknak, mert nincsen oly virágzó állapotban, hogy a követelvám érdekében ennyi áldozatot hozhasson. De meg vitatandó még azon körülmény is, hogy ily pénzügyi kimerült körülmények között, melyekben ma élünk, előnyére lesz-e házipénztárunknak a követelvám mostani életbe léptetése?

De ha mind ezen nehézségek el hártatni sikerültek volna is, még a vám sorompókhöz szükségelt építkezések sem tételvén meg a város által, nem csak, de sőt még a sorompó felállítási hely felett sem történvén meg a határozott intézkedés, mert a fel állítandó szándékolt sorompó helyeknek ketteje ellen a megyei alispán úr, mint kir. biztos tiltakozván, s e két sorompó kérdése pedig a bérleti összegre fontossággal bírván, s annak kérdése is nem könnyen levén feladható, e tekintetben is a nm. m. kir. Helytartó tanács határozott intézkedése be várandó lett volna.

(Vége követ.)

Szatmár Jan 29. 1863.

T. Szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy egy pár szerény gazdasági cikkkel én is járulhassak a „Tárogató“ becses közleményeihez. Midőn ezt cselekszem csak is a felhívásnak engedek, s jól lehet, jelen helyzetemben munkával talán túl terhelve vagyok, de tekintve vidékünkben főleg a köznépp elhanyagolt gazdálkodási modorát, ösztönszerűleg érzem, hogy tenni, lendíteni kell valamit a gazdasági jólét emelésére, virágzására és a rosz szokások kiirtására.

Nekem, ki helyzetemnél fogva a köznépp közt forgok, napról napra kell meggyőződnöm arról, mennyire van ez hátramaradva a gazdálkodás terén!

Ha szerény ajánlatom mint jó földben vetett mag esirának indulva, bár kis részben elfogadtatnék, megleszek jutalmazva; ha pedig ismét elmellőztek, ismét csak azt mondom: menten ki a jó akarat.

Midőn a marha-vész elleni kölesönösen biztosító társulat eszméjét-első penditém meg, az eszme meggyökeredett, és ki is nőtte magát, de nem ott hol óhajtam vala.

De ez még nem retent vissza, mert minden honpolgárnak legszentebb kötelessége a hon érdeke, és jobb léte előmozdításába fáradozni, és pedig kitartással erenyedetlenül.

Hányszor történi, hogy a ki oktatra akar utat törni a tapasztalatlan tömegben keresztül, minden akarrata mellett arra a sorsra jut, mire a jós, ki mindenkinek szerenését jövendől meg maga sanyarogni kényttelen.

Nem mivel gazdálkodás intéztem szerény munkácskámát, mert a szakavatott gazdálkodás terén magam is tanulni óhajtok! de a néphez, a hol napi tapasztalásom szerint ez leginkább alkalmazható, mert az üdvözítő szelid tana szerint nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegnek. Azért is előadásomban egyszerű és érthető akarok lenni; ennél fogva szives engedelmeiből megkezdem a gazdasági cikkeket sorozatát e jelen értekezéssel.

NEHÁNY SZÓ A TAKARMÁNYOZÁS RÓL és telelésről.

I.

A gazdálkodásnál egyik legfontosabb teendője a gazdának a telelés, a takarmány célszerű készítése és felosztása, a telelő jószág számához és minőségéhez képest, mert mit ér az, ha nagy gondal és nagyobb költiséggel egész nyáron öszvetakarított takarmányunk, a rosz kezelés miatt elpredáltatik, és sajnosan kellek tapasztalunk, hogy a takarmány melyen kétszer annyi jószágot, két annyi idő alatt kitarthatunk volna, minden siker nélkül elpredáltatik, és a jószág is mielőtt kitelehetett volna, sanyaru állapotra jutott.

Szem előtt kell tehát tartani mindenk felett a lelelő jószág gyarapodását, jó erőben való fentartását, mert másképpen a közönséges szállás szerint nem telelünk, hanem csak szelelünk.

Ha igazi jó faj tenyészjószágunk van, akkor a telelő időszak felosztása szerint a takarmányozás vagyis etetés különbözőféleképp történi.

Szem előtt kell tartani továbbá a takarmányozásnál a trágya szaporítását is, és ennek kezelési módját, mert a gazdálkodásnál ismét egyik fő kellék a trágya szaporítás, ez lévén alapja a gazdálkodásnak, kivált nálunk hol a földek többnyire a folytonos, és értetlen művelés által a termő erőből ki vannak merítve, ki vannak soványodva, tehát a földnek is táplálék kell, hogy a mit elvettünk tőle a termő erőt, azt képesek legyünk vissza

után adót is kell fizetni, ha elhanyagoljuk, miből fizetjük az adót? Innen van azután a sok panasz: hogy a föld az adóját sem képes ki teremni.

Ha földjeink fekvését, vegyületét a külföldivel öszve hasonlítjuk, nagy különbséget fogunk találni, fél annyi területen kedvezőlenebb vegyület mellett kétszer annyi termést látunk! Igen, de ott szorgalom és munkásság uralkodik, és ott nem viszhangzik az ébresztő szózatra azon szájalomra méltó közmondás: „az atyám sem cselekedte, és volt kenyere elég, tehát én sem cselekszem; a cifra gazdálkodás sok bajjal jár.

(Folytatása következik.)

Kosotány János.

L E V E L E Z É S.

Tasnád, dec. 11. 1862.

Tisztelt Szerkesztő ur!

A „Tárogató“ egy számjába olvastam a Szatmár megyei gazdasági egyesületnek a magyar gazdasági egyesülethez írott azon megkeresését, hogy vegye figyelmébe és pártfogásába a Szamosvidéki vasut ügyét is, mit mi is hogy minél hamarabb létre jöjjön buzgón óhajtunk de hogy ez megtörténhessék valamikor az illetőknek igen sokat kell addig kutatni, adatokat gyűjteni, s nem csak honi hanem külföldi különösen német lapokban is többször kézzel foghatólag megmutogatni, hogy például Debrecenről Nagy-Bányáig nyuló vonalon, minő például a föld térrajzilag; minő növényeket s mily mennyiségben termelnek, s ebből kereskedelmi forgalomba mennyi jő és jöhetne, állat tenyésztés milyen és hogyan áll arányban a takarmány terméssel, s mindeniket lehetne-e fokozni, hasznosítani s ezekből is micsoda kereskedelmi hasznot lehet jelenben és lehetne nyerni; mi az ára a földbirtoknak, milyen s mily kiterjedésű erdősegek vannak a vonal körében, s mennyiben és mily árban hasznosítottak, s mily kiterjedésű azon vidék mely e vonal körébe esik; minők a népek, nemzetiségileg, vagyonilag, képzettség s munkabírás tekintetében, minő az ipar és kereskedés jelenben, s milyen lehetne; van-e a területen az ásványországból, mi, milyen és mennyi, melyek a területnek szükségei a behozatal végeti kereskedésbe mik jönek és jöhetnek; ugy stratégiai szempontból, melyenek shol lehetnek oly pontok és térségek, melyek akár védelmi akár támadó had műveletekben előnyvel bírnak s tekintetbe vételhetnek a leendő vasut körében, hol annak haszna bizonyos, micsoda katonailag használható utakat érint a pálya vonal sat.

Egy szóval a pályatér minő kereskedelmi nagyobb városokat, iparos és gazdasági térségeket érint, hol mi és mennyi forgalmu a kereskedés kivitelt, behozatal, termesztmény, baromtenyésztés, bányászat? sat. S mind ezekre nézve a Szatmár megyei gazdasági egylettől leg-többet várunk,

Igen is, ha ezeket s többeket a hasznot kereső nagy világ megtudja, felismeri a kétszer ketűből tisztán át látva az ezen vasutól remélhető hasznot sokkal hamarabb elő fogja vinni az ügyet. így mintha egyik gyűléslébol átóhajtunk a másikkhoz, s magunk aztán csak a sohajnál maradunk, s ha a közügynek áldozunk is, azt fel nem tárjuk.

Azért tegyen mindenki, ugy egyénileg mint testületileg, minden alkalmat mozgásba hozva, gyűjtsön adatokat, rendezzen, számítson, írjon, munkáljon s ugy leend sikere jövöben a fáradságnak. Isten megfogja áldani a tevékenységet, a szorgalmat, más különben nem ismernek bennünket azok, kik mindent tehetnek.

Porcsalmi Lajos.

Helybeli hírek.

© Nem hiszünk oly felvilágosult honfit kinek keblében ne vált volna, legsürgetőbben kielégítendő igénnyé egy takarékpénztár felállítására, melyben a betevő pénze elvesztéstől biztositva kamatozna, s melyből a kölcsönző-kamatok alatt nem roskadozva — vehetne segílyt rongált anyagi viszonya kiépítésére, vagy jólétet adó terveit valóstítására. Az uzorától gyilkolt családok gyászos sorsa, pangó kereskedelmi, anyagi s földészeti viszonyaink hangosan sürgetik a takarékpénztárt, s az idegen megyénk fejtelenségének róná fel, ha e kiváncsalm keblünkben élénk viszhangra nem lenné. A takarékpénztári küldötség oly tapintatosan és okszerűen járt el, hogy a részvényessé levés lehetőleg könnyítve van; a társaság meg alakul 800 darab részvény kétharmadának aláírása után, s a részvények a társaság alakulása után 3 hónappal fizetendők. Egy részvény csak 50 forint s alig van család ki biztosan kamatozó tőkévé ennyit félre ne tehetne. Mindennek ideje van! Kétségtünk sincs, hogy az eredmény az óhajtot lesz, mert most közönyünk az ügyet örökre vagy sok időre elejtené.

Neceolog.

Január 30-dikán tettük örök nyugalomra a rom. katholicusok nagyszerű temploma alá vásott sírbólta Kanonok föltisztelendő **Pelican József** urat, a szegények jó lelkű pártfogóját, ki tanári és lelkészi hivatalait pontosan és sikerrel folytatta, s a r. kath. aszaszentegeház díszére, Szatmárt és Németiben a társadalmi élet élénkítésére, a művelés terjesztésére, a gazdálkodás gyarapítására, különösen a kertészet, gyümölcsészet virágoltatására sikerrel munkálkodott. Alig van rétege a társadalmi életnek, hová lelkének hathatós sugárai be nem férkezének, alig Szigeten Szatmáron és Németiben jótékony intézet, melynek gyámolításában vagy tanácsosai vagy tettei részt ne vett volna! A kisdédóda szelid polgárai édes atyjokat siratják a lepályázott szelid főpapban! Imádkozunk nyugalmat a porrá omlando test végtelen álmára!

⊙ Kiért a helybeli zárda egyházában e hó 29-ikén zengett el a gyász hang és áldozat — néhai tábori püspök **Leonhard János Mihály** öngya, az általa alapított katona leánynevelő véglegományilag 24 ezer forinttal gazdagította. Ki ily tettekben emel oszlopot sirja fölé, annak nevét századokról századokra az utókor áldása ragyogja körül.

⊙ A nyiregyházi kaszinó megragadta a haladás zászlóját; utolsó gyűlésében nyomda felállítását és lap kiadását határozta el.

⊙ A városi nőegylet által e hó 25-ikén rendezett népes és vigkedvű dalidó 200 forinton felül jövedelmezett; hasonló népes volt az e hó 23-ikán és 29-ikén ren-

dezett katonatiszti és hivatalnoki bál; a vendégek elégedetten hagyták el mind a három dalidót.

⊙ A farsangi napokat érdekes időtöltések váltják fel: jótékony célu nagy hangverseny, s 6 műkedvelő előadás van készülőkben. Bizton hiszszük, hogy a színházat rég-nélkülözö közönség pártolása fogja jutalmazni a lelkes közreműködőket.

— Mándel Mórnak lapunk utóbbi számában foglalt nyílt levelére. E. F. ügyvéd irtól azon nyilatkozatot vettük, miszerint: "ő fele érdekében a kérdéses fölhívás közzétételére hivatalos állásánál fogva kötelezve levén: nem látja állásával összeférőnek hogy nevezett végrehajtandóval bár mi téren, megítelt ügyben — vitába boesátkozzék; egyébiránt az érdeklettek a szatmári "Értesítő" e hóban megjelent 22-dik számára utasítja, melyben a lefoglalt adós levelek árverése törvényszéki is hirdetik."

— Meghívás Óvoda egyleti közgyűlésre, mely február 2-án délutáni 1/2 4 óraker tartatik a Városház tanásteremében.

Tárgy: elnök választás. Kérem az egyleti tagokat pontos megjelenésre.

Szatmár-Németi 1863 január 30.

György Lajos,
egyleti gondnok.

KIADÓ HIVATAL POSTÁJA.

Bár lapunk mult évnegyedi számaiban többször nyilvánítottuk, hogy kik lapunkat

viszsa nem küldik, tovább is megtartani sziveskednek, **rendes előfizetőinknek** tekintem: mégis most **e második év negyed közepe** felé kapok bérmentelen leveleket előfizetési pénz nélkül, azon tartalommal, hogy többé a lapot ne küldjem. E lapot mint vidéki szelleméletünk egyetlen közlönyét, eszméink egyetlen vitatérét még e percig áldozatkészséggel egy jobb jövő reményében tartottam fenn, s így e kissé lovagiatlan eljárás ellenébe az illetőknek azon tiszteletteljes kérésemet küldöm: szíveskedjenek a már eddig vett példányok előf. díjait megküldeni; nem toladásból hanem tisztelem bizonyítványul küldöttem a lapokat, s így kik azt nem akarják jártatni, azokat a visszaküldés percétől fogva többé nem terhelem. Méltányossággal szemben méltányoságot várva — tisztelettel maradok,

Szatmár, jan. 29.

Kovács Márton,

a "Tárogató" kiadója.

Üzlet.

Szatmár Január 28-iki heti vásárra behozatott: tiszta buza 518 köböl, elkelt 301; kétszeres 425, elkelt 316; rozs 26, elkelt 19; árpa nem hozatott; zab 386, elkelt 371; tengeri 227, elkelt 200; kása, 20 elkelt 14; krumpli 42, elkelt 42; főzelékek 37 elkelt 20; asszuszilva 110, elkelt 59;

Az árak következők: tisztabuza: 6 ft. 60 kr., kétszeres: 5 ft. 40 kr., rozs: 4 ft. 20 kr., árpa: ft. zab: 2 ft. 70 kr., tengeri: 4 ft. 60 kr., kása: 10 ft. 20 kr., krumpli: 2 ft., 50 kr., főzelékek: 9ft., asszuszilva: 9 ft.

Sajtóhiba. Lapunk 4-ik számában 14-ik lapon a 56-ik sorban szük úgy helyett olvasandó: szüle vagy,

H I R D E T E S E K.

Szatmár városbeli M. szabó és szücs céh 18. számú emeletes házak alatti több szobák, boltok és egyéb helyiségek folyó 1863. év feb. 5-én reggeli 9 óraker, nemsikerülés esetében feb. 23-án nyilvános árverésen három egymás után következő évek-re haszonbérbe kifognak adatni.

A bérleni kívánók a feltételekről, Berei József és Matócsi Sámuel céhmestereknél addig is tudomást szerezhetnek.

3-5

Sárköz-ujlaki lakosok, néhai Szeőke Zsigmond és neje Rátónyi Petronella vagy onkottak csődtömegéhez tartozó Szatmár városban Templom-utcaán lévő 636. sz. alatti házas telek, melynek becsára 2000 o. forint, várostanácsi kiküldött közben jöttével a helyszínen tartandó nyilvános árverési eladására f. évi feb. 4. és Már. 4-ike oly értesítéssel tüzetett ki, hogy ha az első árverésen a becsár meg nem ajánlatnék, a második árverési határnapon a becsáron alól is elfog adatni; és pedig azon kedvező feltétel mellett, hogy a vásárló a csődper bevégezéseig a vétel ár felét magánál megtarthatja.

Madarassy János,
tömeg gondnok.

3-3

Szatmár városában Nagy-uj-utcaán 241 sz. alatti jól rendezett ház 3 szoba, kamara, egy nagy góra, jó fél-ceresz, dísznó ól és kőkuttal ellátva, kedvező feltételek mellett örök áron eladó. — Bővebben értekezhetni lehet Giróducaán 773-ik szám alatti háznál,

Bugyi Sándor ház tulajdonossal.

3-3

Birtokhaszonbérbe adás.

Buday Ignác urnak 306 azaz háromszázhat holdnyi kiterjedésű, jól körül sáncolt s jó minéműségű nagy zsadányi tagbirtoka a nevezett helységbe lévő udvarházzal együtt három egymást követő évekre haszonbérbe ki adandó lévén, a f. 1863-ik évi Sz. Mihály napjától kezdve; — a haszonbérleni szándékozók bővebb értesítést nyerhetnek magától a nevezett tulajdonos irtól udvari helységbe levő lakása helyén minden nap, szereda napokon pedig, Szathmáron Oláh András nevű gubás mesternek templom utcai 631-ik szám alatti házáán levő szállásán.

5-5

Hirdetmény.

Néhai Herczeg Sámuel hagyatékához tartozó 1222 számú 1000 ftokra értékelt házas telek nagy víz útszán f. évi februárius 26-kán d. u. nyilvános árverés mellett elfog adatni.

Kelt Szatmár január 23-kán 1863.

Árvabizotmány által.

A szatmári határban, az ugynevezet boros mellékben Székely József tagjai, minden hozzá tartozó épületekkel örökáron eladók.

1-5

675/1863 tk.

Árverési hirdetmény.

Néhai Veisz Ábrahám hagyatékához tartozó, s a szatmár-németii határon, a Sárretén fekvő 10,041 helyrajzi számú 200 forintra becsült kaszálló eladatni rendeltetvén. Árverési határnapokul 1863-ik évi febr. 17. és márt. 17-ik napjai oly kijelentéssel tüzetnek ki, miszerint: a fennebbi kaszálló a második árverési határnapon, becsáron alól is el fog adatni. Az árverési feltételek e városi telekkönyvi irodában megtekinthetők lévén.

Szatmár város tkönyvi hatósága 1863. Jan. 27.

Szatanczy János,

t. k. vezető, mint a végrehajtásra egyik kiküldött.

1-2

A szatmár városi árvabizotmány részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint néhai Váry József hagyatékához tartozó 516 ez. a. házastelek f. évi febr. 28-ik napján délutáni 3 óraker nyilvános árverés utján el fog adatni.

Az árverési feltételek az árvabizotmányánál megtekinthetők.

Szatmártt január 24. 1863.

1-5

Árvabizotmány által.

Hirdetmény.

Néhai Gál Mózes hagyatékához tartozó 754 számú házas telek katona útczában f. évi februárius 25-kén délután nyilvános árverés mellett el fog adatni, a feltételek megtekinthetők az árva bizotmányánál.

Kelt Szatmár január 21-kán 1863.

Árvabizotmány által.

2-5

1/1863

Árverési hirdetés.

2-5

Néhai Csaba Vince Sz.-kóródi birtokos hagyatékához tartozó ingóságai, ugymint: ruha es fehérneműek, többnemű butodarabok, arcképek, gazdasági eszközök, futó és igás szekerek, egy disz és három igás szán, ekék, gazdasági gépek, buzatartó hombárok, lábas jószágok, négy db. igásló, széna, tengeri, tisztabuza, kétszeres, és árpa sat. nyilvános árverés utján folyó évi február 5-én reggeli 9 óraker Sz.-Kóródon készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek elfognak adatni.

Miről a venni szándékozók ezennel értesítettnek.

Kelt Erdődön január 8. 1863.

Novák Károly,
szolgabíró.